

7 1090(2)

OSZK HÍRADÓ

XXVIII. ÉVFOLYAM 7-8. SZÁM

– 1985 –

1986 -04- 15

7-8

T A R T A L O M

OSZK HÍRADÓ

KRÓNIKA

- 105 Kitűntetések
- 106 Személyi hírek és változások
- 107 Havassy Pál 1924-1985 /P.Gy./
- 108 Zolnay László 1916-1985 /Batári Gy./

Az Országos Széchényi Könyvtár
MSZMP alapszervezetének,
Szakszervezeti Bizottságának
és KISZ alapszervezetének lapja

XXVIII. évfolyam 7-8. sz. - 1985.

TÁJÉKOZODÁS

- 109 Z. Héjjas Eszter: Ösztöndíjjal Párizsban
- 114 Magyar Könyvtárosok Egyesületének jubileumi vándorgyűlése /Gödöllő, 1985. aug. 28-30./ A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 50 évének krónikája /Somkuti Gabriella/
- 121 A Magyar Könyvtárosok II. Tudományos Találkozója /Kovács Ilona/

Szerkesztik:
Batári Gyula (megbízott szerkesztő)
Belitska-Scholtz Hedvig
Borsányi Zsuzsanna
Burány Tamás (műszaki szerkesztő)
Gerő Zsoltné
Juhász Lászlóné (a szerkesztő bizottság elnöke)
Maróti Ádám
Mohor Jenő
Nagy Zoltán
Rosta Lajosné
Somkuti Gabriella
Z. Héjjas Eszter

KÖNYVTÁROS PÁLYÁK

- 122 Megkésett emlékezés Köhalmi Bélára /Batári Gyula/

A szerkesztőség címe:
Budapest, I., Budavári Palota F. ép.
Postacím: 1827 Budapest
Telefon: 567-485

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRŐL

- 125 Öszintén a műszakpótlékról /Balogh Mária/

Felelős kiadó:
az Országos Széchényi Könyvtár
Szakszervezeti Bizottságának titkára

VÉLEMÉNY ÚJ OTTHONUNKRÓL

- 128 Ankerl Géza: Az új Országos Könyvtár élvezője

Készült az Országos Széchényi Könyvtár
Sokszorosító üzemében 520 példányban
4,0 A/5 ív terjedelemben
Munkaszám: 86.104
Budapest, V., Guszev u. 1.
Felelős vezető: Rosta Lajosné

KÖNYVTÁRUNK ÉLETÉRŐL

- 130 Szakszervezeti hírek /Karácsonyi Rózsa/

IFJÚSÁGI FÓRUM

- 133 Röhrig Géza: Skicc egy gyanús témáról

Címlapkép: A kezében csuklyás könyvet
tartó szent (Bertalan?) alakja a
Budavári Palotában 1974-ben feltárt
szoborleletből
Foto: OSZK Mikrofilmtár

ISSN 0324-2064

KRÓNIKA

KITÜNTETÉSEK

Augusztus 20, alkotmányunk ünnepe alkalmából a következők részesültek kitüntetésben:

SZOCIALISTA KULTURÁÉRT KITÜNTETŐ JELVÉNY

Ákom Márta, Dárdai Miklósné, Pusztai Istvánné, Sefcsik Gyuláné

KIVÁLÓ MUNKÁÉRT kitüntető jelvény

Dömötör Lajosné, Geröly Józsefné, Mohr Kálmán, Szabó Istvánné, Takács Béláné, Zsigmondy Árpádné

MINISZTERI DICSÉRET

Hegy Andrásné

Könyvtártudományi és Módszertani Központ

KIVÁLÓ MUNKÁÉRT kitüntető jelvény

Hegyközi Ilona, dr. Kenyéri Katalin

MINISZTERI DICSÉRET

Hegyiné Szita Julianna

SZEMÉLYI HÍREK ÉS VÁLTOZÁSOK (1985. július 1. - augusztus 31.)

ÚJ DOLGOZÓINK

Bartókné Mészáros Karolina ügyviteli II. Mikrofilmtár; Benkóczy Gábor szakmunkás I. Mikrofilmtár; Bolgár Marianna szakalk. IV. KFKK; Dányi Éva szakalk. IV. KMK; Drevenka András szakmunkás I. GI MFO; Erdőkürti Zsuzsanna szakmunkás I. Mikrofilmtár; Fülöp Vilmosné bm. II. GI MFO; Füri Pál ügyviteli II. Raktári Oszt.; Kreisz Jakabné bm. II. GI MFO; Lábár Gáborné ügyintéző II. GI MFO; Makkai Béla szakalk. IV. Kutatásszervezési Csopt.; Nagy Ferencné ügyviteli I. Mikrofilmtár; dr. Pázmány Ildikó főmunkatárs Főigazgatóság; Reisingerné Kutor Beáta szakalk. IV. Plakát- és Kisnyomtatványtár; Tercsi László ügyviteli II. Raktári Oszt.; Várszegi Róbert szakalk. II. Kézirattár; Zrínyi Miklós bm. II. Biztonsági Oszt.

ELTÁVOZTAK A KÖNYVTÁRTÓL

Nyugdíjazással:

Dr. Komjáthy Miklósné osztályvezető; Szabó Istvánné műhelyvezető;

Áthelyezéssel:

Fáykissné Marillai Zsuzsa szakalk. IV. I. sz. Általános Iskola; Dr. Horváthné Riedl Klarissza szakalk. II. KSH; Juhász Erika szakalk. IV. Ráday Pál Gimnázium, Pécel; dr. Miklóssy János főmunkatárs Petőfi Irodalmi Múzeum; Nemeshanyi Hubáné szakalk. IV. I. István Gimnázium; Nógrádi Péter szakalk. IV. Bartók B. Állami Zeneiskola, Vác; Papp István főmunkatárs FSZEK; dr. Sente Péter osztályvezetőhelyettes Szász Ferenc Iparcikkerekedelmi Szakmunkásképző Intézet; Ujváry Gábor szakalk. IV. TSZ Országos Tanácsa Továbbképző és Üdülési Központ

Munkaviszony megszűnt:

Boros Zoltán szakmunkás I.; Filipszki Éva ügyintéző II.; Köcse Erzsébet szakalk. II.

ÁTSOROLÁSOK

Fazokas Eszter szakalk. IV.; Szabó Ferenc főmunkatárs

OSZTÁLYVEZETŐHELYETTESI MEGBIZÁS

Mártonffy Attila /Nemzetközi Csereszolgálat/

HAVASSY PÁL
1924-1985

Gyásza van könyvtárunknak: a közelmúltban elhunyt Havassy Pál Ybl-díjas építész, székházunk ujjaépítésének tervezője, építkezésének másfél évtizeden keresztül vezetője.

Pályája 1949-ben, még hallgató korában a Műegyetem egyik tanszékének szakszemélyzetében kezdődött. 1950-től került kapcsolatba Rimanóczy Gyula nagyhirű tervező műtermével. 1952-től a Középülettervező Vállalat műteremvezetője és létesítményi főmérnöke, 1964-től az Országos Műemléki Felügyelőség műszaki igazgatóhelyettese. 1983-ban Ybl-díjjal tüntették ki és a közelmúltban lépett nyugállományba.

Tervezőként és építészként sok kulturális jellegű középülethez és műemlékhez volt köze. Számos egyetemi épületet, iskolát, kollégiumot tervezett: irányításával készült a sárvári vár, a ráckevei Savoyai-kastély, a rodostói Rákóczi-emplék ház helyreállítása. Egy évtizeden keresztül irányította Eger belvárosának műemléki helyreállítását.

Pályájának súlypontja az az időszak, midőn egy fiatal tervezői gárda együtt alakítja ki a romokban örökölt egykori királyi palotából az ujjaépülő Budavári Palotában a magyar nemzeti intézmények új otthonait, megfogalmazza az egyszerű, de építészeti igényes belsőt, mely a palota valamennyi épületének jellemzője lett, később hatással lévén a további magyar középület-építésre is. Kezdetől fogva, 1958/59-től személyes munkája a krisztinavárosi szárny, a könyvtár mai épületének áttervezése és építésének vezetése. Bár később más feladatokkal is foglalkozott, a könyvtárépület lényeges építési és felszerelési kérdéseivel mindvégig kapcsolatban maradt. A felelős tervezői megbízást átvevő harmincnégy éves építész hatvanegy évesen vehetett részt a könyvtár megnyitásán.

Munkáját, feladatát Havassy eleve úgy fogta fel, hogy ismerkednie kell a könyvtárral, mint intézménnyel és működő szervezettel, bele kell élnie magát a könyvtáros munkájába, meg kell ismernie a nemzeti könyvtár történetét, hagyományait, gyűjteményeinek belső törvényeit. Végig látogatta a könyvtár osztályait, beleásta magát a könyvtárépítés nemzetközi szakirodalmába. Fellismerve az együttműködés és összedolgozás alapvető fontosságát, közvetlen partneri kapcsolatot teremtett - majd barátságot ápolt - a tervezésben résztvevő könyvtárosokkal.

A Széchenyi Könyvtár építési és berendezési-felszerelési problémáinak szakértőjévé válván megismerkedett a magyar könyvtárügy messzibb összefüggéseivel is. Ennek folyamán nyaképpen és az OKDT könyvtárépítési és berendezési szakbizottságának tagjaként került kapcsolatba számos más magyar könyvtár építési, bővítési, átalakítási ügyével /MTA Könyvtára, megyei könyvtárak, legutóbb az Egyetemi Könyvtár/. Szakértőként vett részt több

külföldi nemzeti könyvtár épületterveinek megtárgyalásában, elbírálásában /Prága, Pozsony, Turócszentmárton, Varsó, Belgrád, Szófia/. Elméleti munkájának eredményeiről több hazai és külföldi publikációban számolt be.

"Tragikus egy építész számára tervei megvalósulásának negyedszázadig való elhuzódása" - írta 1983-ban. De a megvalósult épület és a könyvtár története megőrzi emlékét.

P. Gy.

ZOLNAY LÁSZLÓ
(1916-1985)

Noha a közelmúltban elhunyt Zolnay László régész-művészettörténész sohasem volt könyvtárunk munkatársa, csupán időnként mint olvasó kereste fel gyűjteményünket, mégis úgy érezzük, hogy közünk volt hozzá, nemcsak azzal, hogy raktárainkban őrizzük sikeres műveinek tucatjait. Ugyanis ő volt új, vári környezetünk feltárója, múltjának legjobb ismerője, akinek egyes felfedezéseire az egész ország, sőt Európa is felfigyelt.

Zolnay László 1916-ban született Budapesten, tanulmányai befejeztével csak bizonyos kitérők után került régészeti munkakörbe. 1949-ben kezdte meg a Budavári Palota régészeti feltárását. 1953-tól 1959-ig az esztergomi múzeum igazgatója volt, majd a Budapesti Történelmi Múzeum kutatója lett. Sokat foglalkozott Buda középkori történetével. Számos tudományos publikációja mellett merte vállalni a népszerűsítés - egyes kollégái előtt népszerűtlen - feladatát, a középkori Magyarországról írott művei történelmi tudatunk formálói lettek. Kell-e felsorolni nevezetes műveinek címét? Az Ünnepek és hétköznapi a középkori Budán-t, a Kincses Magyarország-ot, A magyar muzsika századaiból címűt. 1974-ben tárta fel azokat a gótikus szobrokat, amelyek a hazai középkori szobrászat legszebb emlékei, ezek közül kettő különösen felkeltette a könyvvel foglalkozó emberek figyelmét. A lelet ugynevezett "könyves" figuráira gondolunk, amelyek a könyv az olvasás motívumának a legkorábbi hazai szobrászati ábrázolásai közé tartoznak. Az egyik alakos gyámkő az ölében könyvet tartó olvasó atlasz figura. A másik feltárt könyves szobor feltehetően Szent Bertalant ábrázolja, aki jobb kezében bőrzacsokot tart, ugynevezett csuklyás könyvet. Ugy hallottuk ezt a gyönyörű szobrot kiállítják majd a "Kódex a középkori Magyarországon" című kiállításunkon, azt gondoljuk, ez lesz majd a mi legméltóbb tisztelgésünk Zolnay László emléke előtt.

Batári Gyula

TÁJÉKOZÓDÁS

ÖSZTÖNDÍJJAL PÁRIZSBAN

Három hónap, ösztöndíjjal Párizsban! Az indulás pillanatában az utazó fel sem fogja, mit jelent mindez! Aztán az események felgyorsulnak, repülőtér, megérkezés, kiderül, amit tulajdonképpen mindig is tudtam, igazán nem én vagyok a legfontosabb, gyakran egyáltalán nem fontos... Ügyintézés, ami Párizsban legalább olyan lassu és nehézkes, mint szép hazánkban. Mire minden elrendeződik, megvannak a könyvtári, levéltári engedélyek, belépők, szállás, menzajegy stb., észrevétlen máris eltelt egy hónap. Hiszen csak tegnap jöttem, úgy érzem. Talán egyetlen nehéz pillanat, igaz gyakran ismétlődő, az utcai telefonfülkék, mindegyik külön-külön, újabb csábitás, közvetlenül lehetne hazatelefonálni. Igazán csak pénzkérdés!

Valójában nemcsak az első hónap, de az egész idő úgy elrepült, hogy még most is, felidézve, csak képek villognak, néha szinte összefüggéstelenül. Engedtessék meg, hogy fegyelmezett, logikus rendbe szedett "utijelentés" helyett ezekből idézzek néhányat.

Külügyminisztérium levéltára /ez volt első számú kutatási helyem/. Bejárat az oldalkapun, de mégiscsak a nagyhirű "Quai d'Orsay" épülete. Levéltár a második emeleten, előtte a bejáratnál szigorú ellenőrzés, belépési engedély, minden alkalommal külön kitöltendő. Függetlenül az első nap megkapott kutatójegytől. Egyébiránt ez utóbbin a szolgálatos kapus tisztviselő némileg csodálkozott: "Jé, tényleg kapott olvasójegyet?" Cédula után, két lépés múlva ő, részletesen ellenőrzi kézitáskámat, minden alkalommal, aztán szigorúan a hátsó lépcsőház felé irányít. Feljárás csak ott! Olvasóterem. Ezek után meglepően kedélyes, nem túlzottan csendes, 50 személyt befogadó kisebb terem, mintha a boldogult Múzeum-köruti hírlapolvasónk lenne, mármint méretére, kb. ötszörös nyüzsgéssel, zajjal. A kutató "nagykorú", tehát maga megy az előkészített anyagáért, egy nappal előre kell mindent kérni, szigorúan három darab naponta, függetlenül attól, 400 levélnyi, kötetes XVII. sz-i kézirat, vagy néhány gépelt lapnyi modern anyag dossziében...! Esetleg mikrofilm. Félretenni természetesen lehet a kért anyagot, a fegyelem azonban szigorú, amíg be nem fejezte a kiadott három darabot, senki nem kaphat újabbat, akár egy hétig sem. Az olvasóteremben egyébként két-három ügyeltes teljesít szolgálatot, ezenkívül az éppen bent tartózkodó levéltáros bármikor ad szakértői tanácsot. Dolgozni délután fél 2-től fél hétig lehet, a zárás nem késhet, a megoldás franciásan praktikus és kedves, jól megtermett vekkel csörög az ügyeltes asztalán hat óra huszkor, gyengéden figyelmeztetve mindenkit, ideje hazamenni. Az OSZK büféjét mostanság ért kritika-áradat arra késztet, elmondjam, mit tehet és ehet a kutató a külügyi palotában.

Lehet, hogy van másik büfé is, kell, hogy legyen, nagy diszfogadások is itt zajlanak, itt adtak például diszvacsorát Kádár János tiszteletére, valahogy érthetetlen módon nem tartottak igényt segítségemre a terítésnél..., mindenesetre a bizonyos hátsó lépcsőházban áll két automata. Az egyik italokat árul, kávé, kakaó, erõlevest /!/ illetve némi édes-séget, a másik, valószínûleg csak reggelenként áll hivatása magaslatán, amikor a híres, nagyon finom, friss pékárukkal van feltöltve. Ennek ellenõrzésére nem volt túl sok alkal-mam. Ugy látszik nemcsak a kutatók éheznek, de a munkatársak is. T.i. mindig üres volt már délutánonként.

A lépcsõházból viszont a Mars-mezõre lehet kilátni, szerencsés esetben végignézni, egy-egy külföldi vendég fogadását, lovas diszszázaddal stb., vagy a másik oldalon a szûk bel-sõ udvaron a minisztérium csodálatos szolgálati-gépkocsi parkjában gyönyörködni.

De nemcsak levéltárból áll az élet, különben délelõtt még unatkoznék, irány a Bibliothèque Nationale. Az utcai kapubejáraton szerény tábla, dohányozni tilos a könyvtár egész terü-letén, beleértve az udvart is. Következmény, a dohányosok kikényszerülnek a meglehetõsen forgalmas rue Richelieu járdájára, ha nem tudnak lemondani szenvedélyükrõl. Beiratkozás. Külön kis üvegfalu szobácska, mindjárt kettõ. Az egyikben csak tájékoztatnak milyen olva-sójegyet válthatok, és mennyiért. Eddigi könyvtáros pályafutásom alatt itt fordul elõ elõ-ször, hogy pénzt kérjenek az olvasójegyért. Nem sokat, igaz a jegy 24 alkalomra szól. Utána hosszabítható újabb 25 frankért. De ez már a szemben levõ másik szobácskában zajlik, ahol azonnal megcsinálják az olvasójegyre kötelezõ színes fényképet, meglepõ módon ezért már nem kérnek külön pénzt. Aztán ruhatár, majd a nagy olvasóterem. 360 ülõhely, krónikus hely-hiány, ebéd után egész biztosan sorba kell ülni, sorszámmal szólítják a reménykedõ jelöl-teket. Állítólag korán reggel, 9 óra tájt kicsit jobb a helyzet. Bevallom, ezt nem tudom, Párizs nem az a hely, ahol az idegen korán kel. T.i. nem tud korán lefeküdni, annyi estén-ként a látnivaló és programlehetõség, különösen, ha mint én, olyan szerencsés helyzetben van, hogy a Quartier Latinben kap szállást, mindenhez közel, forgalmas, nyüzsgõ negyedben. A könyvtár katalógusaihoz az olvasótermen keresztül jut el az olvasó, ott aztán böngész-het kedvére, annyiféle, idõrõl-idõre ujraindított cédulakatalógus egészíti ki a BN jólis-meret, többszázkötetes címjegyzékét. Itt megint egy vallomással tartozom. Mint afféle gya-korló, a könyvtárat munka alapján megismert és megtanult könyvtáros és olvasó, nem lel-kesedtem túlzottan a szakkatalógusért, használni meg, különösen nehezemre esett. Gyakran restelltem segítséget kérni, tehát nem voltam nagy hive a tízedes osztályozásnak, annak ellenére, hogy elméletben kiválóan el tudtam volna mondani összes elõnyét. Nos, Párizsban "megtértem"! Nagy-nagy nosztalgiával gondoltam vissza az itthon oly jól használható rend-szerre, miután kiderült, a Bibliothèque Nationale anyagáról a mai napig csak tárgyszó ka-talógus áll az olvasók rendelkezésére ETO helyett.

Bizony nem keveset "szenvedtem" mire nagyjából fel tudtam mérni az engem érdeklõ szakterü-let legmodernebb irodalmát.

Egy nap 10 kérést lehet beadni, egyszerre hármat. Legalább ötféle kérõlap van rendszere-sítve, aznapra, délelõttre, délutánra, másnapra elõkészítésre, vagy esetleg több napra előre rendeli az olvasó a kért könyvet. Egyes, rossz állapotú, vagy bármilyen szempont sze-rint különösen értékes nyomtatványokat a "katedra" mögötti kb. tíz ülõhellyel rendelkező,

különösen jól őrzött asztalnál adnak csak kézbe, ez a körülmény azonban csak a kérés megérkezése után derül ki, ekkor dől el az is, vajon van-e éppen hely, vagy nézzem meg később, esetleg másnap. A különböző különgyűjtemények olvasótermei szerencsére már az előcsarnokból megközelíthetők, így "csak" a nagykatalógus forgalma bonyolódik az olvasók feje felett. Akik egyébként sokszor kabátban, táskával ülnek be, részint, mert a ruhatár időnként telt házat jelent. Az olvasóterem ajtajában viszont szigorú és kötelező táskavizit van, amit, ahogy láttam, mindenki természetesen vesz.

Az egyes kisebb olvasótermek természetesen a különgyűjtemények sajátos szempontjai szerint szabályozzák állományuk használatát, illetve kérnek külön engedélyt az olvasójegyen kívül. A beiratkozásnál a leendő olvasó számos leporellót kap kézbe a könyvtári rendszabályokról, amelyek között előkelő helyen szerepel, "semmi olyan anyagot nem szabad bevinni, amely a könyvek és más dokumentumok rongálására alkalmas lehet, így például ennilvót, tintát stb..."

Mindezzel együtt, restellem kicsit, de nem vált igazán kedvenc munkahelyemmé a rue Richelieu-l nagy olvasóterem... Talán a könyvtáros már nem is tud igazán olvasó lenni? Lazább, de lényegesen kényelmetlenebb a Centre Pompidou nyilvános közkönyvtára, egyetlen előnye, hogy hétfvégén is nyitva van, és állománya teljes egészében szabad polcos, a szó szoros értelmében szabadon használható bármikor. Kényelmetlen, mert a meglehetősen kevés ülőhely mindig pillanatok alatt elkel, így a később érkezők jobb híján leülnek a földre, akarom mondani padlószőnyegre. Némi habozás után én is ezt a megoldást választottam, nem kell mondjam, kevésbé lehet így igazán elmélyülni, netalán jegyzetelni. Ha már az előbb a szakkatalógusról is "elmélkedtem" még egy szót egy másik patinás intézmény könyvtáráról, szakkatalógussal kapcsolatban.

Alkalmam nyílt meglátogatni az École Normale Supérieure könyvtárát, és a rendkívül kedves, készséges kolléganőnek néhány "intelligens", "könyvtárosi szakértelmemet" bizonyító kérdést feltenni. Ezek közül csak ott álltunk meg, amikor a katalógusokra terelődvén a szó, ellentmondást nem tűrően közölte, könyvtárunkban csak betürendes cédulakatalógus áll a kutatók rendelkezésére. Csodálkozásomra azzal a magyarázattal szolgált, "aki ebben az intézményben tanul vagy dolgozik, eleve ismeri annyira a szakirodalmat, hogy ne legyen szüksége szakkatalógusra." Persze "csak" 600 ezer kötetről van szó!

Vincennes. Katonai levéltár. Szigorú ellenőrzés, hosszas kérdezz-felelek, kutatás tárgya, ajánlólevél, vezető tanár személye /mondtam, olyan csak Budapesten van/ nagynehezen ki egyezünk a Magyar Intézet rendkívül udvarias hangu ajánlólevelével. Olvasóteremben a hely szelleméhez méltó katonás rend, táskát, kabátot mindenki külön kis szekrénybe teszi, könyvet bevinni nem szabad, jegyzetpapírt is alig. A terem egyébként tágas, világos, jól használható asztalokkal, kiskatonák hozzák ki a kért köteteket, azonnal. A kutatók elmélyülését lehet, hogy időnként mégis zavarja az enyhe háttérzaj, a terem sarkában üzemelő másológép, és annak ügyfélforgalma. Mindenestre mindenki nagyon fegyelmezetten, én egy kicsit megszeppenten, ül és dolgozik, amikor megérkezik egy új kutató, 40 körüli hölgy két 5-6 éves gyerekkel és egy kutyával. A gyerekek "halkan" indiánosdit játszanak, a kutya néha ugat. Láthatólag mindez csak nekem tűnik fel, senki nem szól semmit.

Október végén egy csütörtöki nap. Közalkalmazottak sztrájkja, tiltakozás az emelkedő árak, nehezedő létviszonyok ellen. Egy héttel hamarabb mindenütt plakátok, felhívások, nagygyűlés tervezetek. "Rémhírek". Nem lesz közlekedés sem Párizsban, sem vidéken. Végeredményben abból amit én láttam, egyedül a Külügyminisztérium tartotta be a sztrájkfelhívást. A levéltár zárva volt, mondván, ha nem lesz közlekedés, nyilván senki nem fog bejönni. Metró természetesen volt, mint ahogyan nyitva volt minden bolt, áruház, köz és magán intézmény egyaránt. Ja, egy kivétel, az egyetemi menzák, azok buzgón tartották magukat a felhíváshoz. Nagy, többszázszáz felvonulás volt, de azért láthatólag nem állt le az élet, ahogyan azt a naiv külföldi szemlélő elképzelné.

November 11. Nemzeti ünnep. Majdnem olyan jelentős, mint a nálunk egyetlen francia nemzeti ünnepként számontartott július 14-e. November 11-én az 1918-ban az I. világháborút lezáró fegyverszünetről emlékeznek meg országszerte, Párizsban rendszerint katonai díszszemlével a Champs-Élysées-n. Előző este, koszorúzás az örökmécsesnél a Diadalív alatt. Szombat este, hat óra, szokásos csúcsgyörgy a Diadalív körül, 6-8 sorban folyamatos autózón, az ismeretlen Katona sirjánál, láthatólag a kirendelt protokoll megemlékezők végzik a szertartást. Nem túl sok figyelem és áhítat kíséri őket. De a tér torkolatában már szerelik a dísztribünöket, ha másból nem, ebből lehet következtetni, az igazi ceremónia másnap délelőtt lesz. Vasárnap codálatos napsütés, kék ég, jó áprilisi közepének megfelelő idő, mindenki ünnepi hangulatban. Majd egy órával hamarabb Champs-Élysées felé utazva a metróon, már a Diadalív közvetlen megállói le vannak zárva, itt a szerelvények meg sem állnak. Egy megállóval lejjebb feljőve a föld alól, meglehetősen a tömeg, az egyébként nagyon széles, mindig tágas, levegős járdán. Az uttest viszont szinte félelmetes hatást kelt, teljesen kihalt, Egészen a Concorde térig le van zárva, néhány motoros rendőr cirkál időnként. A lapok előre részletesen közölték a pontos programot, időpontokkal, természetesen egyetlen időpont sem azonos önmagával. A járda szélén rácskorlát, előtte egymást kartávolságra érő rendőrök sorfala, egyik az uttest felé, a következő a járda felé fordulva figyel. A nézőközönség elég szép számban gyülekezik, időnként nemzeti színű perselyekkel járnak láthatóan jólszituált urak és hölgyek, gyűjtene a veteránok javára. Már régen elmúlt a kitűzött időpont, lassan érkeznek a különböző diplomáciai gépkocsik, persze a dísztribünt csak messziről lehet látni, a térhez legközelebbi keresztutcától kezdve a járda is le van zárva. A járdák belső szélénél, eleinte úgy látszik, véletlenszerűen, különböző biztonsági szolgálatosok sétálnak, aztán lassanként minden kapualj elé jut belőlük egy-egy. Ahogy felfelé bámulok a szemközti házsorra, az ablakok megtelnek, de ami sokkal furcsább, a jellegzetes magas tetőkön, a kémények mellett egyre több fej látszik. Akár most is forgathatnák a Sakál napja c. filmet. Végre vagy negyven perccel később, mint tervezték, megjelenik az első lovas díszszázad, előtte katonazenekar, Napóleon korának egyenruhában, fényes magas sisakban, sörénydísszel. A lovasok után jó messze következik a motoros konvoj, a motoros rendőrök az uttest teljes szélességét elfoglalják, középen elnyúlt téglalap alakban a szebbnél szebb, majd azt mondtam "parádés kocsik". A ragyogó napsütésben valamennyi teljesen lenyitott ablakkal, annál inkább feltűnik a legközelebb haladó, mit haladó, száguldó, gondosan felhuzott zöld ablaküveges, messziről láthatóan is páncélozott hatalmas kocsik, orrán a selyem lobogóval. A közönséges halandónak ennyi jut az ünnepből. Délután ünnepi hangverseny az Église

Saint-Louis des Invalides-ban. Közreműködik a Köztársasági Gárda zenekara. Láthatóan nagy a parádé, a bevételt a veteránok, hadirokkantak javára fordítják. Ehhez mértek a helyárák. A közönség, különösen a földszinten rendkívül elegáns, a délutáni besütő napban szinte villognak a szőrmék és az ékszerek. Lassan kezdődik a koncert, a nyüzsgés azonban változatlan, jönnek-mennek, a bejáratnál ajtóban jegyet árulnak, pénzt számolnak fennhangon. Lassanként kezdem megérteni a budapesti hangversenyközönségről szóló elragadtatott nyilatkozatokat, otthon ez elképzelhetetlen lenne. A koncert egyébként nagyon szép, Berlioz, Beethoven III. zongoraverseny, kár, hogy a karzatra a háttérzaj jóformán jobban felhallatszik, mint a zene.

November-december végig szinte tavaszi időjárással, gyakori esővel, de szintén gyakran csodálatosan ragyogó kék éggel, napsütéssel. /Különösen szép az idő, mióta megérkezett otthonról férjem, és nagyjából igazi turistaként járjuk a várost./

Versailles. Ide véletlenül egy meglehetősen ködös napon jutottunk el, kihalt a palota, a kisváros, a park. Egészen furcsa, nem a XVII. századot idéző a nap hangulata, a nagy palotában még csak akadnak látogatók, ott csoportosan lehet körbejárni, a parkban azonban már mindenki szabadon közlekedik. A két Trianon a nehezen látható, párás, ködös szürke időben, kopasz fák között még sokkal messzebbnek tűnik, mint valójában. Ráadásul meglehetősen kicsik is. Különösen a Kicsi. De azért szorgosan és fegyelmezetten végigjárjuk a látnivalókat, talán az egyetlen nap, amikor időnként igazán fázom.

December elejétől már mindenki a karácsony varázsában él, szerelik az ünnepi kivilágítást. A kirakatok kikerülnek az utcára, a járdára nagyjából felleléni sem lehet. A Champs-Elysées fasorát teleaggatták villanyfűzékkel, nappali fényben ragyog minden éjfélig. Minden üzlet, bazár, elárusítóhely szinte éjjel-nappal nyitva. Egy napsütéses szombat délelőtt még Saint-Denis-be kirándulunk, kellő áhitattal a francia királyok temetkező katedrálisához. Csodálatos faragott siremlékek reprezentálják a francia szobrászat történetét a gótikától a későbarokkig, egyúttal a francia történelmet is összefoglalva. A templomtól a metróvégállomásig sétáló-utca, ezuttal főleg élelmiszer-vásár. Magyar szemmel hihetetlen a decemberi napsütésben felhalmozott gyümölcsárakat, szőlő, paradicsom, kiwi, ananász, avokádó körte, banán, narancs, felsorolni sem győzöm, mi szem szájnak ingere, és ami a legelképesztőbb, szeptember eleje óta nem láttam ilyen alacsony árakat. Persze Saint-Denis munkásnegyed, külváros, ez érződik a boltokon, ugyanazért sokszorosát kérnék a Passy negyed elegáns kis boltocskáiban.

Igazi karácsonyi élmény és ajándék, egy jóbarátunknak köszönhetően, két jegy a Hattyuk tava előadására az Operába. Az előadás elegánsan este 9-kor kezdődik, a közönség hagyományosan vegyes, pulóver és nagyestélyi békésen megfér egymással. Éjfélkor az utcára érve a forgalom mit sem változott kora este óta, a késői vacsorát hirdető éttermek azonban hiába // csábítanak, jobb szeretjük a Boulevard Saint-Germain mellékutcájában éjjel is nyitva tartó kis péket, akinél akár fél kettőkor is lehet frissen sült baguette-t kapni. A karácsony egyébként Franciaországban elvileg egy napos ünnep, 26-án munkanap van mindazoknak, akik nem mennek el egy-két hét téli, általában sí szabadságra. De a karácsony délelőtt sem olyan "szent és sérthetetlen" mint nálunk, nyitva van a sarki fűszeres délig, a pék egész nap, nemcsak kenyeret, szebbnél-szebb süteményeket is árul, sőt kedd lévén,

a piacot is megrendezik. Egyáltalán sokkal kevésbé családias, mint inkább nyüzsgő, vidám, utcára menő az ünnep. 24-én délután a Szajna-parti virágárus igazi francia gesztussal mondja, válogassak csak a fenyőgallyak között, majd elegáns kézmozdulattal bocsát el, ugyan ahogy kell érte fizetni. Még éjszaka is 10 fok felett van a hőmérséklet, leme- gyünk hazatelefonálni, aztán 11 óra körül elindulunk, milyen az éjfél mi és a kará- csony éjjel Párizsban. A mise hosszú, elegáns, két keresztelőt is megtartanak, de az iga- zán felejthetetlen, ahogyan a szertartás után a mellettünk álló vadidegen franciák teljes természetességgel fordulnak hozzánk, nyujtanak kezét és kívánnak nagyon őszintén boldog karácsonyt és újévet. Az ünnep vége egyttal mindent lezár, hiszen 27-én délelőtt már kint kell lenni a repülőtéren, és az indulás izgalmain tulesve, már nem is fáj annyira az el- válás, mint az előző este. Nagyon jó hazajönni. Köszönöm, hogy elmehettem, és köszönöm, hogy hazajövet újra érezhettem, mégis legszebb Budapesten.

Z. Héjjas Eszter

MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETÉNEK JUBILEUMI VÁNDORGYÜLÉSE

(Gödöllő, 1985. aug. 28-30.)

A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE 50 ÉVÉNEK KRÓNIKÁJA

Előkészületek

Amint arról már az OSZK Híradó 1984. évi 5/6. száma hírt adott /Jövőre 50 éves a Ma- gyar Könyvtárosok Egyesülete/, az egyesület időben megkezdte a felkészülést sorrendben XVII. vándorgyűlésére. Az egyesület alapításának 50. évében megrendezésre kerülő vándor- gyűlés plenáris ülésének szakmai programját dr. Havasi Zoltán elnökségi tag vezetésével külön munkabizottság dolgozta ki. Sokágu előkészítő-szervező munkát vállalt és végzett az egyesület vezetősége Billédi Ferencné dr. elnök és Kovács Dezső főtitkár vezetésével. A vándorgyűlés operatív megszervezéséért és sikeres lebonyolításáért Kányi Andrásné, az MKE Pest megyei szervezetének elnökét illeti a köszönet. Az ő és munkatársai, a Pest megyei könyvtárosok lelkes és áldozatkész munkájának eredménye, hogy a Gödöllőn összegyűlt mint- egy 800 könyvtáros szakmai tanácskozása és kulturális programjai zökkenőmentesen, jó lég- körben folytak le.

A vándorgyűlésnek ezuttal nemzetközi jellege is volt: a külföldi társegyesületeknek a szokásosnál több képviselőjét láthatta vendégül az egyesület. Itt voltak az NDK-beli, a lengyel, a szlovák, az NSZK-beli, az olasz és a svájci könyvtáros-egyesületek küldöttei. Ausztriából mindkét könyvtáros-egyesület és a levéltárosok is képviseltették magukat.

A nemzetközi jellegét hangsúlyozta az a tény is, hogy közvetlenül a vándorgyűlést

megelőzően augusztus 26-27-én került sor a Magyar Könyvtárosok II. Tudományos Találkozójára az OSZK, az MKE és a Magyarok Világszövetségének rendezésében. E találkozón a külföldön élő magyar könyvtárosok tanácskoztak magyarországi kollégáikkal. A külföldi magyar könyvtárosok közül sokan vettek részt a gödöllői vándorgyűlésen is. E két, szorosan összefüggő rendezvényről, az OSZK és az MKE képviselői augusztus 22-én közös sajtótájékoztatót tartottak könyvtárunkban.

A vándorgyűlés plenáris ülése

A vándorgyűlés központi témája "A Magyar Könyvtárosok Egyesülete tevékenysége, múltja, jelene és jövője. Hivatástudat és szakmai köztudat" volt. A megnyitó plenáris ülésre augusztus 28-án 14 órakor került sor a gödöllői Agrártudományi Egyetem aulájában, amelyet Amerigo Tot hatalmas méretű, lenyűgöző szépségű domborműve, A mag apoteozisa díszít. Az ülésen elnöklő Vályi Gábor, az Országos Könyvtárügyi Tanács elnökének megnyitó szavai után a házigazdák: Nagy Sándorné, az MSZMP Pest megyei bizottságának titkára és dr. Biró Ferenc, az Agrártudományi Egyetem rektore részéről rövid üdvözlésekre került sor. Köpeczi Béla művelődési miniszter megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy a könyvtárak szerepe korunk szellemi életében, a műveltség és a tudat alakításában jelentősen megnőtt s e szerep betöltésében a szakma sok segítséget kap az egyesülettől. Szünet után került sor azokra az előadásokra, amelyek az egyesület tevékenységének különböző részterületeit tekintették át, szembeállítva az elért eredményeket a még előttünk álló feladatokkal.

Billédi Ferencné dr., a Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnöke A Magyar Könyvtárosok Egyesületének tevékenysége, múltja, jelene és jövője címmel, Kovács Dezső, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete főtitkára Az egyesület szerepe a szakmai érdekvédelemben címmel, Papp István, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete elnökségi tagja A Magyar Könyvtárosok Egyesülete a szakmai köztudat fejlesztéséért címmel tartottak előadást.

A távollévő Vajda Erik, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete titkárának A Magyar Könyvtárosok Egyesülete a nemzetközi együttműködésért c. és dr. Ságvári Ágnes, a Levéltári szekció elnöke Levéltárosok a Magyar Könyvtárosok Egyesülete keretében című előadását felolvasták.

Ezután kitüntetések átadására került sor. Most első ízben adták át a Magyar Könyvtárosok Egyesületéért Emlékérmet, amelyet az 1985. évi március 13-i elnökségi határozattal alapítottak olyan egyesületi tagok részére, akik munkájukkal hosszabb időn át eredményesen járultak hozzá az MKE tevékenységéhez. Az emlékérmet - Ligeti Erika szobrászművész szép alkotását - tizenketten vehették át: dr. Székely Sándor ny. főigazgató, az MKE volt elnöke, Kovács Dezső h. igazgató, az MKE főtitkára, Kéki Béla ny. igazgatóhelyettes, az MKE volt főtitkára, Papp István h. főigazgató, az MKE elnökségének tagja, dr. Somkuti Gabriella, osztályvezető, az MKE Könyv- és Könyvtártörténeti Bizottságának elnöke, dr. Wallehausen Gyula ny. főigazgató, az MKE Ellenőrző Bizottságának volt elnöke, dr. Zsida József főigazgató, az MKE volt nemzetközi titkára, Vályi Gábor ny. főigazgató, az OKT elnöke, Vajda Erik h. főosztályvezető, az MKE volt alelnöke, az MKE tudományos titkára, dr. Havasi Zoltán mb. főigazgató, az MKE volt titkára, az MKE elnökségének tagja, dr. Ember Győző ny. főigazgató.

A szekciók és bizottságok ülései

Másnap, augusztus 29-én délelőtt a vándorgyűlés különböző szekció- és bizottsági ülések formájában folytatta munkáját. A Gyermekkönyvtáros szekció A gyermekkönyvtáros hivatástudata: a képzés és a hivatásra való felkészítés c. témát, az Ifjúsági könyvtáros szekció Az ifjúsági könyvtáros pályaképe és hivatástudata c. témát, a Levéltári szekció A levéltári nyilvántartások korszerűsítése, számítógépes felhasználása c. kérdéskört vizsgálta meg. A Műszaki könyvtáros szekció Szükség van-e a hálózati központokra? c. témát vitatta meg. A Zenei könyvtáros szekció A számítógép alkalmazásának lehetőségei a zenei könyvtárakban, az Audiovizuális bizottság Képzőgépek a könyvtárakban, a Könyvtártechnikai és gépesítési, és az Osztályozási és indexelési bizottság Olvasó és könyvtáros kapcsolata az on-line korszakban, a Könyvtári módszertani bizottság A könyvtáros és az értelmiségi hivatás címmel tartotta meg ülését.

A Társadalomtudományi könyvtáros szekció és a Könyv- és könyvtártörténeti bizottság közös rendezvénye A könyvtárosi pálya Magyarországon 1905-1985 között címet viselte. Bevezető előadást dr. Wallerhausen Gyula, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára ny. főigazgatója tartott Könyvtárosi pályakép és pályatükör címmel. Wallerhausen Gyula előadásában hangsúlyozta: mivel a könyvtáros munkájának eredménye, sőt gyakran sikerélménye is - másnak a munkájában, alkotásában jelentkezik, szakmánkban különös jelentősége van a hivatástudatnak. Beszélt a társadalomban élő, gyakran hamis vagy sztereotip könyvtár- és könyvtáros-képről, elemezte a pályának az általános kulturális értékvesztéssel együttjáró presztízs-vesztését. Különösen érzékletesen jellemezte a "tranzit-könyvtárosokat", a szakmát csak átmenetileg és ideiglenes jelleggel vállalók sajnálatos módon egyre növekvő táborát. Ezek egyik csoportja a továbbtanulni nem tudó érettségizettek másik csoportját azok a diplomások képezik, akik csak jobb híjján s inkább csak azért vállalnak könyvtárosi munkát, hogy az általuk művelt tudományág irodalma a kezükügyében legyen. Előnyös helyzet ez egy pályakezdő diplomásnak - más kérdés, hogy mit jelent a könyvtárnak. "A tranzit könyvtárosoknál - mondotta az előadó - csupán az rombolja jobban a szakma tekintélyét, aki nem áll odébb, hanem a ranglétrán emelkedve, a könyvtárban gyűjtött tudása segítségével még magas tudományos fokozatot is szerez, s ettől kezdve elhanyagolja a gondjaira bízott könyvtárat, mélyen lenézi a könyvtároskodást, bagatelizálja a könyvtárosi ismereteket, s e nézeteit magas polcra hangoztatva, rombolja azt a szakmai tekintélyt, amit mások odaadó, önzetlen tevékenységükkel megszereztek."

Az ezután következő négy referátum azt vizsgálta, hogyan formálódott a könyvtárosi pálya Magyarországon a századelőtől napjainkig, miképpen vált a régi-típusú tudós-könyvtárosból, hivatalnok-könyvtárosból napjainkra az ismereteket minden szinten közvetíteni tudó szakember. A távollévő dr. Voit Krisztina egyetemi adjunktus Könyvtárosok a század első két évtizedében c. előadásának rövid ismertetésére került sor. E korszakot hazánkban egyrészt a könyvtárosi pályára lépők számának gyors emelkedése, másrészt a könyvtári alkalmazottak polarizálódása jellemezte. Dr. Haraszthy Gyula, az OSZK ny. főosztályvezetője Könyvtárosok a két világháború között c. előadásában hangsúlyozta, hogy bár a tudományos és szakkönyvtárakban dolgozókat még mindig a tudományos pálya iránti vonzalom vitte a könyvtárakba,

tisztában voltak a könyvtári funkciók ellátásának fontosságával is. Az ő magasszintű és pontos munkájuk eredményeképpen létrejött könyvtári segédletek még ma is megbízható alapját képezik számos könyvtár nyilvántartási rendszerének. Megemlékezett az előadó a vidéki közművelődést szolgáló városi könyvtárosokról és a társadalmi-munkás könyvtárosok fontos szerepéről, akik a munkás- és szakszervezeti könyvtárak, gazdakörök könyvtáraiban működtek.

A Könyvtárosok a felszabadulástól napjainkig c. témát két megközelítésben tárgyalták az előadók. Marót Miklós, az ELTE Egyetemi Könyvtára főigazgatóhelyettese a tudományos és szakkönyvtárakban működő könyvtárosokról beszélt. Érzékletesen vázolta fel a politikai és társadalmi változások nyomán a könyvtárosok körében végbement átrétegződést, amelynek mind pozitív, mind negatív oldalát megvilágította. Beszélt arról a rohamos fejlődésről, amely a gazdasági és politikai feladatok megnövekedésével a könyvtárügy területén bekövetkezett s amelynek eredményeképpen a függetlenített könyvtárosok száma egy-két év alatt kétszeresére nőtt. Lisztos László, a kecskeméti Katona József Megyei Könyvtár igazgatója a közművelődési könyvtárosokról szóló előadásának középpontjába Sallai István alakját állította. A néptanítóból lett művelődéspolitikusnak - küzdő- és pályatársával, Sebestyén Gézával együtt - elévülhetetlen érdemei vannak a magyar közművelődési könyvtárügy megszervezésében és kiépítésében. A Magyar Kommunista Párt által 1946-ban meghirdetett akció: "Könyvtárat az ország minden falujába!" rövid idő alatt megvalósult s az extenzív felfutás időszakát követően a következő évtizedek meghozták az intenzív fejlődést is. A megyei könyvtárak mára már szilárd bázisai, meghatározó intézményei vonzáskörzetük könyvtári rendszerének, a megye tudományos-kulturális életének.

Az ülés résztvevői ezután elfogadták az előterjesztett ajánlásokat, amelyek szerint az MKE-nek mozgósítania kellene a könyvtárosokat, hogy az egyes könyvtárak mind társadalmi, mind hivatali szinten többet foglalkozzanak saját intézményük múltjával, erősítve ezzel mind a szakmai öntudatot, mind a jó értelemben vett lokálpatriotizmust. Ennek érdekében:

1. Induljon mozgalom "40 év könyvtárügye" jelszóval. Ennek keretében gyűjtsék össze az egyes könyvtárak saját intézményük, ill. a vonzáskörükbe tartozó terület 1945-1985 közötti időszakának könyvtártörténetének adatait. Az összegyűjtött adatokra épülve készüljenek el az összefoglalások.

2. Kutassák fel az egyes könyvtárak saját intézményük és a vonzáskörükbe tartozó terület könyvtári életének 1945 előtti előzményeit, ideszámítva a könyvtári tevékenységet is folytató olvasóköroket, kaszinókat, egyesületeket, Az adatgyűjtéseket kövessék az összefoglalások.

3. Segítse elő az MKE a magyar könyvtárosok életrajzi adattárának létrehozását pályázatok vagy központi erőforrások felhasználásával. Támogassa azt az elgondolást, hogy az életrajzi adattár alapjául szolgálhasson a legkiválóbb magyar könyvtárosok életrajzi gyűjteményének kiadásához.

4. Iktassa az egyesület 1986-os munkatervébe a méltó megemlékezést Sebestyén Géza halálának 10 éves és Sallai István születésének 75 éves évfordulója alkalmából.

5. Javasoljuk, hogy a szakképzett könyvtáros hivatalba lépésekor vezessék be a könyv-

tárosi fogadalomtételt. Ennek tézisei alapuljanak a kidolgozásra kerülő /kidolgozandó/ könyvtáros etikai-kódex előírásain.

Az ajánlások a záró plenáris ülésen is felolvasást nyertek s a jelenlévők egyetértésével találkoztak.

A kísérő programok

A vándorgyűlés résztvevőit az előadásokon kívül gazdag szakmai és kulturális programok várták. Az érdeklődők megtekinthették és kipróbálhatták a ceglédi mozgókönyvtárat, a számítógépesítéssel ismerkedők a szakirodalmi információ-keresés nemzetközi adatbázisából on-line bemutatón vehettek részt. Sokak számára emlékezetes marad az augusztus 28-i esti baráti találkozó, ahol a táncházat a Kodály Kamara Táncegyüttes táncosai vezették. Ausztriából és Svédországból hazalátogatott magyar könyvtárosok ropták a csárdást magyarországi kollégáikkal s a hangulat "emelkedettségét" már bajosan lehetett volna tovább fokozni. Másokat a videodiszkó csábitott s a táncnak, vidámságnak csak a korahajnali órákban szakadt vége. Az augusztus 29-i esti programok hangversenyt és előadást kínáltak a résztvevőknek. S akiknek még maradt ideje /és azt tapasztaltuk, hogy még maradt, mert a könyvtárosoknál alig lehet érdeklődőbb közönséget találni/ az végiglátogathatta a gödöllői kulturális intézményeket és kiállításokat. Közülük a legjelentősebb és legszebb a Helytörténeti Gyűjteményben található, ahol a gödöllői művésztelep 1901-1920 c. kiállítás hü képet ad a szecesszió legjelentősebb magyar műhelyének munkásságáról. Talán nem véletlen, hogy az intézmény vezetője s egyben ujjáteremtője "volt" könyvtáros Polónyi Péter.

A vándorgyűlés alkalmából megjelent kiadvány

Utoljára szólunk egy szerény megjelenésű kiadványról, amely "A Magyar Könyvtárosok Egyesülete ötven évének kronológiája 1935-1985" címet viseli. A 60 lap terjedelmű kis könyvet Kovács Dezső szerkesztette, Kéki Béla lektorálta s egyes korszakait Künstler Ferenc /1935-1950/, e sorok írója /1955-1962/ és Kovács Dezső /1963-1985/ állították össze. Szokatlan dolog, hogy egy kiadványról annak egyik közreműködője írjon, de ezuttal nem ismertetésről van szó. Az alábbiakban munkánk nehézségeiről s egy váratlan felfedezésről számolok be, amelyben szerepet játszott könyvtárunk költöztetése is.

Már az előkészületek során világossá vált, hogy a rendelkezésre álló idő és kapacitás nem lenne elegendő az Egyesület 50 éves története részletes feltárására és megírására. Szükségnek bizonyult az elérhető forrásanyag is, különösen az első két korszakra vonatkozóan. Most bizonyultak igazán értékesnek az 1957-1962 közötti időszak fiókjaimban megőrzött s a selejtezést mindeddig elkerült meghívói, körlevelei. Ez sem lett volna azonban elég Kéki Béla "személyi" irattára nélkül, aki szerencsére megőrizte titkári működésének feljegyzéseit és levelezését. Mindezeket figyelembe véve született az az elhatározás, hogy az Egyesület történetének feltárásához ezuttal csak egy szerény lépéssel, az események kronológiájának összeállításával közelítsünk. Annak tudatában, hogy további dokumentumok és kor-

társi visszaemlékezések még számos új adatot hozhatnak napvilágra, a szerkesztői előszó fel is kérte az olvasókat a kiigazítások és újabb adatok közlésére.

Mivel az Egyesület első elnöke Fitz József, az OSZK főigazgatója volt, nem volt elképzelhetetlen, hogy a Széchenyi Könyvtár irattára őrizhet még egyesületi dokumentumokat. Már le volt zárva a kiadvány kézírata, amikor az irattár költöztetésekor valóban előkerült egy 34x21,5 cm méretű, kissé kopottas, félvászonkötésű könyv, amelynek ráragasztott címkéje a következő feliratot viseli: A Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének iktató naplója 1935-

A régi naplót kézbevéve, elődeink gyöngybetűs írását olvasgatva - mint cseppben a tenger - tükröződik az Egyesület félszázados múltjának első 13 éve, az 1935-1948 közé eső szakasz. Az első bejegyzés 1935. július 10-én: "Az alapszabályok felterjesztése a m. k. belügyminiszterhez." Július 15-én Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter levelét iktatják, aki megköszöni tiszteletbeli elnökké történt választását és az egyesület távirati üdvözlését. A következő bejegyzés szept. 9-én arról szól, hogy 455 könyvtár és levéltár kapott felszólítást személyzeti adatai bejelentésére. Október 15-ig 109 intézet felelt és "Adataik kataszterben dolgoztattak fel." /Vajjon ez hol van?/ A további bejegyzések széleskörű szervező munkáról tanuskodnak: tagtoborzás, majd az első országos kongresszus szervezése 1936 őszére. Újabb bejegyzések: "1936. I. 12. Országos Széchenyi Könyvtár. Belépő alapító tagnak..." "1936. VI. 30. Fédération Internat. des Associations des Bibliothécairesnek - bejelentjük egyesületünk belépését a könyvtárosegyesületek nemzetközi szövetségébe. - Felvettünk 1936. VII. 7. Tagilletményeket megkaptuk. Tagdíj: 45 sv.fr. fizetendő 1937. febr. 28-ig." /E fontos adat még nem szerepelhetett a most megjelent kronológiában./ Figyelemre méltó, hogy az Egyesület első országos kongresszusa támogatására felkérték a belügyminisztert, a törvényhatóságok vezetőit /alispánokat és polgármestereket/, az egyházi méltóságokat /püspököket/, a vármegyei és városi levéltárnokokat, és az egyetemek rektorait. A szervezésre, tagtoborzásra egyébként továbbra is nagy gondot fordítottak: az erdélyi könyvtáraknak már 1940 őszén közgyűlési meghívót és belépési nyilatkozatokat küldtek ki és az erdélyi könyv- és levéltárügy két illusztris képviselőjét: Kelemen Lajost, az Erdélyi Múzeum és Levéltár főigazgatóját és Gulyás Károlyt, a marosvásárhelyi Teleki-téka könyvtárosát tiszteletbeli taggá választották. A Széchenyi Könyvtár vonatkozásában érdekes adalék, hogy a II. országos kongresszus /1939/ alkalmából a tervezett Nemzeti Színházi diszeloádásra Németh Antaltól, a Nemzeti Színház igazgatójától 1938. június 3-án Asztalos Miklós darabjának programba iktatását kérték. Asztalos Miklós író ekkor a Széchenyi Könyvtár munkatársa volt. /Valószínűleg Asztalos Miklós "Farkaskaland" c. történeti drámájáról van szó, amelynek bemutatója 1938. szept. 10-én volt a Nemzeti Színházban. A II. kongresszus napjaiban nem került színre./

Az iktatott levelek tanuskodnak a nemzetközi kapcsolatok alakulásáról is. 1937 szeptemberében Londonból már az Egyesülettől kérnek adatokat a magyarországi könyvtárakról. Az egyesületről az angol könyvtárosok szövetsége 1937-ben és 1939-ben is kért adatokat. 1938-ban lengyel kiadványcsere-kapcsolat létesül s 1939 februárjában a varsói Nemzeti Könyvtár ajánl fel cserét. Már közeledik a világháború, de 1939 januárjában a washingtoni Library of Congress az Egyesület kiadványait kéri /évkönyveket és Magyar Könyvszemlét kap/

s ugyancsak e kiadványokat kéri júliusban sőt decemberben /!/ is a New York Public Library. Figyelemre méltó a VKM akciója: 1939. márc. 7-én értesíti az Egyesületet, hogy az amerikai világlapokban a jelentősebb magyar könyvtárakról fényképet akar közölni s a dokumentáció begyűjtésére az Egyesületet kéri fel. /Az Egyesület a kérést teljesítette./ Az IFLA és FID tagdíjakat 1939-ben még átutalták, sőt a FID 1941-es reklamációjára 1941. szeptemberében befizették az azévi tagdíjat és. Pontosan két hónappal a háboru kitörése előtt Berlinből a Leitung des Deutschen Normenausschusses /a német szabvány-bizottság vezetősége/ a cirill-betűk átírására kér szakvéleményt az Egyesülettől s az Kniezsa István szakvéleményének megküldésével válaszol. 1940. július 1-én még megküldtük Bernbe a magyarországi könyvtárak statisztikai adatait s 1941. május 31-én iktatják a New York-i Hungarian Reference Library levelét, amelyben "magyar könyvtári és levéltári vonatkozású hírlapi, folyóirati közleményeket és kiadványaink megküldését kéri." Itt azonban az "Elintézés" rovat már nincs kitöltve... A világháborus évek utolsó nemzetközi vonatkozású bejegyzése: "1942. IX. 28. Áll. Rendőrség Államrendészeti osztály. A külföldi könyvtárigazgatók részére rendezett tea megtartásához engedélyt kérünk." A belföldi ügyek utolsó iktatott levele 1944. július 8-án: "VKM értesít 2.000,- pengő rendkívüli segély kiutalásáról az Egyesület javára." Elintézés rovatban: "VII. 27-én Sohár Lajos átvette."

A háboru után az egyesületi élet újra megindult. 1946. dec. 12-én a M. Államrendőrség bpesti Főkapitányságától a december 21-i közgyűlés megtartásának engedélyezését kérték, majd 1947. jan. 22-én az alapszabályokat terjesztették fel jóváhagyásra Rajk László belügyminiszterhez. A bejegyzés szerint az iratot Dezsényi Béla, az ujonnan megválasztott főtitkár személyesen vitte el. Európa is újra kopogtatott az ajtón: 1947. márc. 17-én az oslói nemzetközi könyvtáros konferenciára kapott meghívást az Egyesület s júniusban Londonból kérték a magyar könyvtárakra vonatkozó tájékoztatást és adatszolgáltatást.

A ritkuló bejegyzések azonban már az egyesületi élet közelgő végét jelzik. 1947. okt. 30-án még elkészül egy felterjesztés Rajk László belügyminiszterhez tudományos pótlék ügyében /ezt megismétlik 1948. szept. 27-én/, végül az utolsó bejegyzés szerint 1948. okt. 4-én a VKM-től egyesületi évkönyv kiadására 2.500,-Ft. segélyt kértek. Ezek a kérések azonban már nem teljesülhettek, mivel /és itt a megjelent kronológiából idézünk/: "1950. jan. 28. Az egyesület vezetése a Belügyminisztérium egyesületi főosztályától kéri a működés ideiglenes szüneteltetésének engedélyezését, mivel az alapszabályszerű tevékenység nem biztosítható, s ez az egyesület feloszlásához vezethet." /i.m. 14.1./

A Magyar könyvtárosok és levéltárosok egyesülete első 15 évének korszaka itt zárul - az egyesületi irattár teljességében még nem került elő. /Töredékes anyagok találhatóak a MOL-ban, az Új Magyar Központi Levéltárban és az OSZK Kézirattárában./ A most előkerült iktatókönyv ad telán némi ösztönzést a további kutatásra.

Somkuti Gabriella

A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK II. TUDOMÁNYOS TALÁLKOZÓJA

1985. augusztus 25-27-én ismét találkoztak a hazai és külföldön élő magyar könyvtárosok. A konferencia rendezésében részt vett a Magyarok Világszövetsége és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete. A találkozó egyike volt a Magyar Fórum értelmiségi találkozóinak, s azok között is sajátos jelentősége volt az, hogy az értelmiségi találkozók közül a könyvtárosok ültek össze elsőként második alkalommal, folytatván az 1980-ban az I. találkozón megkezdett munkát.

A konferencia fő célja volt, hogy szélesebb szakmai körben tárgyaljuk meg a hungarikumok gyűjtésének és feltárásának, a külföldi magyarság anyanyelvi olvasmánnyal történő ellátásának és a hungarológiai kutatást segítő magyar gyűjtemények kérdéseit. Ugyanakkor a találkozó lehetőséget adott a hazai és külföldi szakmai könyvtári fejlesztési irányok szembesítésére is.

A munka három szekcióban zajlott, a három szekciót a plenáris ülés előadásai alapozták meg. A szekciók tematikája a következő volt:

- a/ szekció: a külföldi hungarika gyűjtemények számbavétele, a hungarikumok gyűjtése és feltárása,
- b/ szekció: a könyvtárak fejlesztésének hazai és külföldi irányai /Számítástechnika, gépi adatfeldolgozás stb./
- c/ szekció: az anyanyelvi kultúra ápolása és a külföldi magyarság olvasási igényeinek könyvtári ellátása.

A konferencián 30 előadás hangzott el, 11 magyar és 19 külföldről érkezett résztvevő tartott előadást. Vendégeink voltak Ausztriából, Dániából, Irországból, Franciaországból, Kanadából, NSZK-ből, Svájcban USA-ból, Svédországból, összesen negyvenen. A külföldiek körét 85 magyarországi meghívott vendég és nagyobb számú hallgatóság egészítette ki.

A konferencia jó légkörben zajlott, igen hasznosnak bizonyult, s ismételten felhívta a figyelmet arra, hogy fontos feladat a külföldi magyar gyűjtemények számbavétele, a külföldi magyarság olvasáskulturájának és olvasmányellátásának vizsgálata.

Ez a feladat mind a hazai, mind a külföldi könyvtárosoknak szívügye.

Kovács Ilona

KÖNYVTÁROS PÁLYÁK

MEGKÉSETT EMLÉKEZÉS KŐHALMI BÉLÁRA

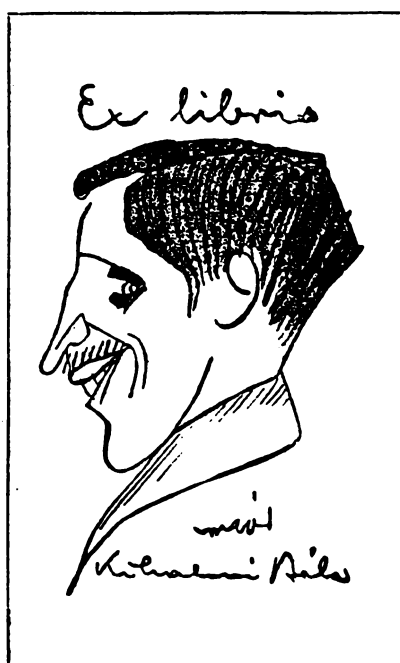
A költözködés és új otthonunkban történő berendezkedés miatt fontos évfordulókról meglepedtünk. Például arról, hogy tavaly volt századik évfordulója Kőhalmi Béla születésének és tizenöt éve halt meg. Sok köze volt könyvtárunkhoz, nem kevés azoknak a száma közöttünk akik személyesen ismerték vagy tanítványai voltak.

A századfordulót követő években kezdte meg sokoldalú tevékenységét Kőhalmi Béla, aki már egészen fiatalon a második reformnemzedéknek nevezett magyar progresszió jelentős tagjaival került közeli kapcsolatba. Ennek a körülménynek is jelentős része volt abban, hogy kiváló eredményeket érhetett el többek között a könyvtárügy, bibliográfia, az irodalomtörténet, oktatáspolitikai, publicisztika, információelmélet és az ismeretterjesztés területén.

Budapesten született 1884 október 11-én, szülei korán elhaltak, a budapesti József Fiuárvaház tanított. Érettségi után a fővárosnál kapott állást, közben jogot is hallgatott a budapesti egyetemen. Kapcsolatba került a haladó értelmiségieket tömörítő Társadalomtudományi Társasággal – majd a Galilei-körrel –, melyeknek előadója majd tisztségviselője lett. Kritikai jellegű írásai jelentek meg a Világ, Munka Szemléje, Városi Szemle és Huszadik Század című lapokban. Így ismerkedett meg többek között Jászi Oszkárral és Wildner Ödönnel, az ő ajánlásukra fogadta Szabó Ervin a Fővárosi Könyvtár kötelékébe, aki már korábban felfigyelt a fiatal szerző "Könyvkiadás és könyvkereskedelem" című tanulmányára. A könyvtárban Braun Róbert, Dienes László, Madzsar József és Pikler Blanka voltak a munkatársai. A kor legmodernebb könyvtári irányzatait követő munkahelyen jelentős gyakorlati és szervezői munkát végzett. Része volt a fővárosi könyvtári fiókhálózat létrehozásában is. A Corvina című lap részére havonként összeállítást készített Magyar Könyvészet címmel, a megjelenő hazai könyvekről. 1913-tól 1919-ig szerkesztette a Könyvtári Szemle című szakfolyóiratot. Kőhalmi 1918-ban adta ki irodalmi szempontból egyik legjelentősebb művét, a "Könyvek könyve" című összeállítást, amelyben 87 magyar író, tudós és művész nyilatkozott legkedvesebb olvasmányairól, többek között Ady Endre, Babits Mihály, Balázs Béla, Lukács György, Karinthy Frigyes, Móricz Zsigmond, Tóth Árpád. E vallomások ma is fontos dokumentumok és egyben érdekes olvasmányok.

A Tanácsköztársaság idején Dienes Lászlónak, a Forradalmi Kormányzótanács könyvtárügyi megbízottjának helyettese lett, ketten nagy lendülettel fogtak hozzá az egész könyvtárügy átszervezéséhez, korszerűsítéséhez. Tevékenységük ideje alatt megindult az intézményes könyvtárosképzés, s egyebek között szakfolyóiratot is indítottak A Tanácsköztársaság Könyvtárügye címmel. 1919. júliusában az Országos Könyvtárügyi és Bibliográfiai Intézetnek is helyettes vezetője lett. Az összeomlás után a börtön elől Bécsbe emigrált, a Világosság, a Bécsi Magyar Ujság és a Panoráma című lapok munkatársa. Csak 1934-ben tért vissza Budapestre, ahol egy ideig rendőri felügyelet alatt áll. Először a Révai Lexikon szerkesztőségében tudott elhelyezkedni, majd a Rádió Ujság-ot szerkesztette.

Kőhalmi 1937-ben ismét körkérdezt intézett a magyar írókhoz, hogy valljanak legkedvesebb olvasmányaikról, a válaszokat megjelentette "Az új könyvek könyvé"-ben, ebben már 173 író és művész nyilatkozatát közölte.

A karikatúrát Kőhalmi Béláról Major Henrik /Sicu/ készítette.

1945-ben rövid ideig a Szabad Nép munkatársa volt, nevéhez fűződik a Hungária Irodalmi Lexikon kiadása. Ezután Dienes László mellett a Fővárosi Könyvtár helyettes igazgatója lett. 1950-ben az Országos Könyvtári Központba került szaktanácsadónak, majd ennek megszüntetése után, 1952-ben az Országos Széchényi Könyvtár ujonnan alakított módszertani osztályán dolgozott tovább nyugdíjasként is. Közben előadásokat tart az ELTE könyvtáros szakán megbízott előadóként többek között bibliográfia és általános könyvtartan tárgykörben, 1956-ban a könyvtártudományi tanszék professzorának nevezték ki, ugyanez évben Kossuth-díjat is kapott. Jegyzeteit és tankönyveit ma is használják az oktatásban. Az ötvenes évek elején a Könyvtártudományi Szemlé-t, 1958-tól haláláig pedig a Magyar Könyvszemlét szerkesztette. Hosszu ideig elnöke volt a Magyar Tudományos Akadémia könyvtártudományi főbizottságának. Élete utolsó két évtizedében sok tanulmánya és cikke jelent meg.

Kőhalmi az elsők között mutatott rá a könyvtári· információs tevékenység jelentőségére, és arra, hogy ezen a területen az előrejutás csak modernizálás és a kor színvonalán álló gépesítés útján képzelhető el, e tárgykörben irt alapvető munkáját: A tudományos tájékoztatás fejlődése hazánkban 1945-1965 című könyvét 1967-ben az Akadémiai díj első fokozatával jutalmazták.

Kőhalmi Béla 1970. január 10-én hunyt el. Mátrai László így jellemezte: "Ő volt minden magyar könyvtárosok valóban tisztelt, őszintén szeretett Béla bácsija. A magyar könyvtárügy minden frontján igazi Nesztorunk volt, nagy tudású és bölcs barát, aki öregkorában is résztvett a fiatalabbak harcaiban."

Végül megjegyezzük, hogy a közelmúltban jelent meg "Kőhalmi Béla bibliográfia, 1895-1984" címmel a műveit és a vele foglalkozó irodalmat feltáró bibliográfia a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és az OSZK KMK kiadásában, Lakatos Éva, Kósa Zsófia és Tiszai Andor összeállításában. A szerkesztő és az előszó írója Fülöp Géza. A bibliográfia nagymértékben segítheti a Kőhalmi Béla személyével és korszakkal foglalkozó kutatókat.

Batári Gyula

MUNKÁNKRÓL KÉRDÉSEINKRŐL

ÖSZINTÉN A MŰSZAKPÓTLÉKRÓL

Megoszlanak a vélemények a műszakpótlékról. De vannak legalább vélemények. Egyesek kifejezetten örülnek, mások szünetlenül háborognak. A "középutasok" sem azonos okokból higgadtak.

Mi is ez a nagy horderejű ujtás, ami intézetünk amugy sem egészen álló vizét felkavarta, s a mai napig is napirenden van? A műszakpótlék, amelyet mai formájában főigazgatói intézkedés szabályozott 1985 júliusában. Az intézkedés kimondja, hogy minisztériumi rendelet szerint műszakpótlék fizethető mindazon dolgozóknak, akik több műszakos beosztásban, illetőleg az általában szokásostól eltérő időben teljesítenek szolgálatot. Az utasítás meghatározza a jogosultak körét, az un. "pótlékos" munkaköröket. Ezek részben az OSZK gyűjteményével és gyűjteményi nyilvántartásaival összefüggő tevékenységek /szaktájékoztató, katalógustájékoztató, beíró, gyűjteményforgalmazó, a kézikönyvtári csoport munkatársai, raktárosok, raktári csoportvezető, ill. a mindenkori szolgálatvezető, másolatkészítők és természetesen a számos teremőr/. A III. Főosztályon /mikrofilm-szolgálat/ szintén két műszak van, a KMK Szakkönyvtárában ugyancsak. Az "üzem" működéséhez elengedhetetlenül szükséges a "kirakat" mögötti háttér: A Gazdasági Igazgatóság dolgozói, a villany-, víz és telelift-szerelők, liftesek, ruhatárosok és takarítók. A Biztonsági Osztályhoz tartozó teremőrök, portások és fegyveres őrk esete kicsit eltér az intézeti gyakorlattól, ők ugyanis - szolgálatuk teljes idejére - személyi alapbérük 20 százalékának megfelelő "veszélyességi pótlék"-ban részesülnek. /Zárójelben: egy-egy délelőtti roham idején a könyvkiadó és reference dolgozói s megérdemelnék "bánatpénz" címén.../

Nem lenne értelme idemásolni az igazgatói intézkedés valamennyi pontját, viszont érdemes idézni a véleményekből, amelyeket a bizalmiak fogalmaztak meg csoportjuk nevében:

"Ugy gondoluk, többeket előnyösen érintene, ha nem a fizetések arányában fizetnék, hanem egységes összeget állapítanának meg. Így függetlenül attól, hogy valaki 7.000 vagy 5.000 forintos fizetéssel rendelkezik, azonos számú óráért azonos összegű pótlékot kapna."

Tudomásunk szerint azonban a rendelet csak a bérarányos pótlékot teszi lehetővé.

"... egyszerűbb lenne negyedévenként számfejtteni és kifizetni, így egyszerre nagyobb összeget vehetnénk fel, és a számfejtésnek is egyszerűbb dolga lenne."

A válasz az előzőhöz hasonló, ugyanakkor nem vagyunk bizonyosak abban, hogy a már megszokott kisebb-nagyobb összegeket tartalékolni akarná a többség, ha már egyszer beépítette havi költségvetésébe. A közelmúlt szakszervezeti eseménye diktálja az analógiát: egy esetleges szavazás döntő többséggel a havi kifizetés mellett döntene. Bizonyos azonban, hogy a kifizetésüknek /és a hó elején könnyelműen költsékezőknek/ jól jön 10-én a pénz, bármekkora is. Hogy "bármekkora", tehát a "mekkoraságáról", sokan és sokféleképpen vélekednek. Ime néhány példa:

- 18 éves raktáros leány /alapbér: 3.000.-/, végig "hosszuzott"
+ két szombaton is szolgálatban volt: kb. 750.- Ft
- ugyanezen kategóriában raktáros fiú 113 délutáni és 15 szombati órával: kb. 900.- Ft
- 4.200.- Ft alapbérű raktáros 67,5 órával kb. 610.- Ft
- 5.200.- Ft alapbérű raktáros 75 délutáni és 15 szombati órára: kb. 1.100.- Ft
- 5.700.- Ft-os fizetésű, állandó délutános raktáros 127/15 órára kb. 1.900.- Ft
- 4.00.- Ft alapbérű, egyetemet végzett szaktájékoztató havi 2-3 délutánra és egy szombatra kb. 300.- Ft
- 4.900.- Ft alapbérű, felsőfoku végzettségű szaktájékoztató havi 4-5 délutánra kb. 300.- Ft
- 5.700.- Ft alapbérű, egyetemet végzett könyvtáros, /bruttó/ szinte mindig délutános, 144 délutáni és 54 szombati órára kb. 2.800.- Ft
- nyugdíj előtt álló, szinte állandó délutános szakképzett /nettó/ könyvtáros, 120 délutáni és 40 szombati órával kb. 2.500.- Ft
- raktári szolgálatvezető, 8.000.-Ft alapbérrel, 76 délutáni és 50 szombati órával kb. 2.700.- Ft
- osztályvezető 8.800.- Ft alapfizetéssel, kb. 60 délutáni és 13, 5 szombati órával kb. 1.500.- Ft

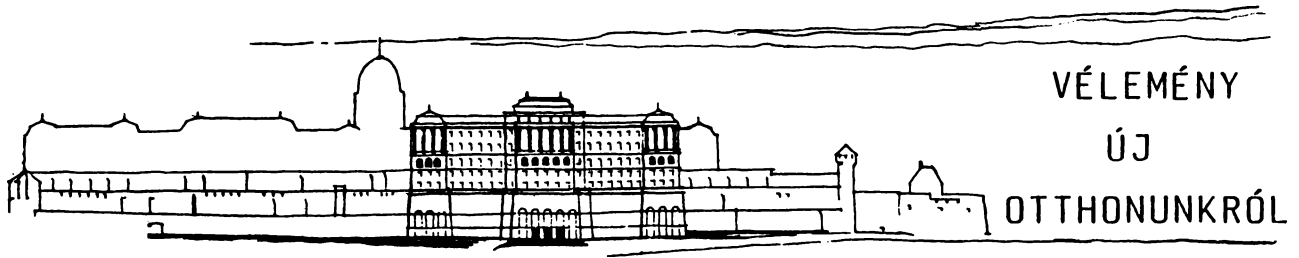
És folytathatnánk, de az adatok időnként igen megtévesztőek, ezért alkalmas a számok mégoly konkrét statisztikai valósága is némi manipulálásra. Ezért feltétlenül meg kell jegyeznünk, hogy az órabérek alapján számolt műszakpótlék csak a "vágyalom", mely a nyugdíjjárulék-rendelet szigorú, ámde időnként igazságtalan szabályai szerint jelentősen megnyírbálja az összegeket. Közismertek a példák, amikor annyit ugrott valakinek a kategóriája, hogy bár sok pótlékos órája volt, szinte neki kellett visszafizetni.

Ezuton kérjük a Szakszervezeti Bizottságot, adjon megnyugtató választ, valóban elkerülhetetlen-e ez a kifizetési mód. Ha elkerülhetetlen, természetesen kénytelenek leszünk beletörődni, hiszen vannak közöttünk, akik így is kifejezetten örülnek ennek a "plusz"-nak, hiszen például a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár dolgozói - legjobb tudomásunk szerint - a mai napig sem kapnak műszakpótlékot, csupán heti 2 óra munkaidőkedvezményt.

Zugolódásaink ha részben jogosak is, tudnunk kell, vállaltuk, hogy az Intézetet szolgáljuk. Az OSZK szolgáltatásainak színvonala és kiterjesztése viszont áldozatokat kíván.

Aki nem akar szolgálni, választhat más gazdát... Bár örülnénk, ha a természetesnél nagyobb fluktuáció megállna, ha a régi "szécsényisek" éreznék fontosságukat és megbecsülésüket, az újak pedig egyre jobban éreznék magukat. Ez a magunk érdeke, az olvasók-kutatók érdeke, és az OSZK rangjának megőrzéséhez szükséges alapfeltétel.

Balogh Mária

AZ ÚJ ORSZÁGOS KÖNYVTÁR ÉLVEZŐJE

Mivel a sors lehetővé tette, hogy két kontinensen professzorkodjam - és több országban is vendégprofesszorkodtam - a budapesti intézmény elhelyezését inkább hasonlítom össze külföldi intézményekkel, mint a régi, muzeumi otthonával. Mindkét elhelyezésnek szimbolikus jelentősége volt, illetve van.

A várpalotai kiemelkedő elhelyezés esetében elsőknek a döntés politikai bölcsesége ötlük szembe. Sehol a világon nem láttam olyan nemzeti könyvtárat, amelyik egy a városképet uraló épületegységhez tartozik anélkül, hogy egy politikai hatalmi intézmény függvénye lenne, /pl. Washingtonban a Library of Congress is ilyen./ Még a párizsi Bibliothèque Nationale vagy a brüsszeli nemzeti könyvtár /amely 60 lépcsőfokos piederstálon áll/ sem foglal el a főváros képében ilyen "kihívó", hívó, emlékeztető eminens helyet. Nem is említem itt a dús gazdag Svájcnak a Statisztikai Hivatal árnyékában árválkodó, eldugott Landesbibliothek-ját, valamint azokat az országokat, amelyeknek tulajdonképpen nincs is ilyen intézményük. /A nemzeti könyvtár jelentőségét az önállóságra törekvő népek ismerték fel, mint például a francia-kanadai Quebec tartomány./ A Várpalota végre se Bécset, se a kormányzást nem szolgálja, hanem a magyarság túlélését a maga egyetemességében. Mikor ennek az igazi kulturpalotának legelőbb, leglúktetőbb - s egyben legkevésbé muzeális - épületének márványlépcsőjén megyek felfelé, mindez átfut az agyamon, s - mi tagadás - még ha semmi érdemem sincs benne - büszkeség tölt el. Az épület belső rekonstrukciójában is méltóságteljes, - egészen a mellékhelyiségekig, amelyeket mint építész, soha sem mulasztok el megtekinteni.

Ami a kutatók munkafeltételeit illeti, a javulás szembeötlő, még ha a technikai berendezések - főleg az informatika - modernizálása messze el is marad a Library of Congress-é mögött. A külföldön élő magyar tudóst természetesen különösen érdekli a hungarikumokkal foglalkozó munka kibontakozása, valamint az épület legfelső emeletén elhelyezett Könyvtár-tudományi Módszertani Központ működése és a most születő Hungarológiai Intézet.

A könyvtár külső "haszonélvezőjének" persze még más szempontjai is vannak: az anyag teljessége mellett a gyors hozzáférhetőség és a kedvező körülmények közötti konzultálhatóság.

A világ legnagyobb könyvtárai mint a Harvard College-i Widener Library vagy a British Museum-tól nemrégén levált londoni National Library alapvető dilemmában él: hogyan és mennyire nyissa meg kapuit a nagyszámu érdeklődő előtt anélkül, hogy a tökéletes megőrzés és konzerválás kötelezettségéről lemondana. Az eredmény mindig és mindenütt kompromisszum volt és marad. A Nyugatról érkező külföldi látogatót kicsit "mellbe döfi", hogy a bejáratnál egyenruhás őr fogadja s, hogy aktatáskáját a ruhatárba kell hagynia. A katalógus-térben s másutt is egy kicsit úgy érzi az ember, hogy állandó megfigyelés alatt áll, ami kellemetlen, feszélyező érzés. Azt hiszem, az említett kompromisszum keresése közben az OSZK átcsuszott a "ló másik oldalára", a biztonságos konzerválás oldalára, pedig egy, a népe kulturáját építő társadalomnak inkább az ellenkező, a kockázatos megoldást kellett volna választania. Azt hiszem a biztonság ilyen megoldása túlzottan sommás, leegyszerűsített. Azt hiszem, helyesebb lenne egyrészt a ritkaságokat elkülöníteni, őrzésüket megszigorítani, az épület többi részében pedig nagyobb mozgási szabadságot biztosítani a használóknak. Ha nem is lehet máról holnapra minden könyvet ellátni olyan mágneses címkével, amely távozáskor automatikusan leleplezi az esetleges tolvajt/ mint pl. a nagyáruházakban/, de talán helyesebb lenne minden táská stb. behozatalát megengedni, s inkább a távozó táskáját, csomagját átkutatni. /Mint pl. a Harvard University könyvtárában./ Ha ma valaki a jelenlegi ellenőrzés mellett pl. egy ritka kéziratos levelet vagy egy ujságszámot próbál kicsempészni, a be ill. kijáratnál álló őr aligha fogja leleplezni.

A világ számos könyvtárában problémát jelent a "léghiány", a rossz szellőztetés; de egy vadonatúj, frissen berendezett épületben, mint az OSZK is, a légkondicionálás nagyon hiányos működése szintén megengedhetetlen. Talán a túlzott tökéletesség igényét ébreszti a tekintélyes épület és a méltóságteljes berendezés, és ezért túl igényes vagyok magam is, de az Országos Széchényi Könyvtár a nemzet büszkesége lett és volens-nolens ennek megfelelő mércével fogják mérni használói a jövőben is. Így van ez, ha egy diszkrétan működő tudományos intézmény előbujik a Múzeum árnyékából és a nagy nyilvánosság reflektorfényébe kerül. Megjegyzéseimet csak a javítani akarás sugallta. Szeretném és kívánom, hogy ez a több mint félezer dolgozót "foglalkoztató üzem" minden szempontból a nemzet büszkesége legyen, amelyről messze földön is áradozva és álmodozva beszélnek.

Ankerl Géza
közgazdász-mérnök
/Genf - Cambridge, Mass./

KÖNYVTÁRUNK ÉLETERŐL

SZAKSZERVEZETI HÍREK

A könyvtár szakszervezeti bizalmi testülete július 3-án ülést tartott. Jelen voltak teljes létszámban a bizalmi testület tagjai, a könyvtár vezetői, a Közalkalmazottak Szakszervezete Budapesti Bizottságából dr. Szőcs Klára titkár és Ackerman János elvtárs. A meghívóval együtt jelentős írásbeli anyagot küldtünk ki a résztvevőknek, ennek tudható be, hogy az egyes napirendi pontoknál kevés kérdés volt. Kétségtelen, hogy számos esetben késve intézkedünk, gyakrabban kellene összehívni a bizalmi testületet.

A résztvevők egyhangulag elfogadták dr. Illyés Katalin SZB -titkár éves beszámolóját, a szerződéses munkák jutalmazására vonatkozó intézményi szabályzat módosítását, Rakovszky Istvánné összeállításában a részesedési alap 1984-es felhasználását és az 1985-ös tervezetet, valamint Karácsonyi Rózsa előzetes tájékoztatását a szakszervezeti tisztségviselők választásáról.

Napirenden kívül szólalt fel a biztonsági osztály vezetője, Kis Dala József, aki a rendészek munkájához kérte a bizalmi testületen keresztül a könyvtár dolgozóinak a megértését és támogatását.

Jelentős sikernek könyvelhetjük el, az orvosi rendelő nyitását. A rendelést Dr. Horváth Judit főorvos látja el, aki terveiről tájékoztatta a bizalmi testületet.

A bizalmi testületi ülés után készült el a könyvtári műszakpótlék fizetésének a terveze, amiről a bizalmi testület tagjai írásban szavaztak.

Karácsonyi Rózsa

K I M U T A T Á S
a részesedési alap 1984. évi felhasználásáról

Sorszám	M e g n e v e z é s	Tervszám	Tényszám	Maradvány
1.	Családos üdülés:			
	a/ balatonszéplaki üdülőszoba bérleti díja	100.000.-	95.060.-	4.940.-
	b/ leányfalui üdülő bérleti díja	50.000.-	36.640.-	13.360.-
2.	Tanulmányi szerződés alapján tandíj, nyelv és szakmai tanf. ktsg.	15.000.-	26.492.-	-11.492.-
3.	Külföldi tanulmányutak	60.000.-	21.180.80	38.819.20
4.	Jutalom:			
	- vári költözéssel kapcs. jut.	112.000.-	103.600.-	8.400.-
	- a 2558/1982. sz. intézményi szabályzat módosítása miatt	38.000.-	38.000.-	-
	- étkezési hozzájárulás	170.000.-	146.628.50	23.371.50
5.	SzB támogatása:			
	- segélyek	50.000.-	55.500.-	-5.500.-
	- tanulmányutak, stb.	30.000.-	-	30.000.-
6.	Ifjúságpolitikai célok támog.:			
	- OSZK énekkar	40.000.-	40.000.-	-
	- rendezvény /bál/	10.000.-	-	10.000.-
	- egyéb	10.000.-	3.770.-	6.230.-
	Összesen:	685.000.-	566.871.30	118.128.70

Sorszám	M e g n e v e z é s	Tervszám	Tényszám
	l./ sport	2.000,-	3.000,-
	j./ sportbérlet	2.000,-	
	Ö s s z e s e n:	4.000,-	3.000,-
3.	<u>Egyéb felhaszn.</u>		
	a / társ. akt. jut.	8.500,-	1.500,-
	b./ érték. ellát. ktsg.	2.000,-	174,80
		10.500,-	1.674,80
	c./ ügyvitel. nyomtatv.	500,-	79,-
	d./ bank köts.	2.000,-	1.017,-
	e / értékcikk kez.ktsg.	16.500,-	10.910,-
	Ö s s z e s e n:	19.000,-	13.680,80

T E R V E Z E T

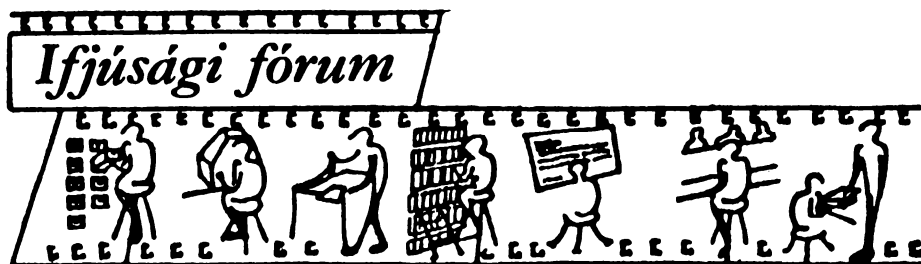
P R O G R A M

a szerződéses tevékenység árbevételeiből képzett részesedési alap

1985. évi felhasználására vonatkozóan

Előző évi maradvány	118 eFt
Tárgyévi alapképzés	735 eFt
<u>Összesen:</u>	<u>853 eFt</u>

Sorszám	M e g n e v e z é s	Tervszám e/Ft-ban
1.	Családos üdülés támogatása	
	- balatonszéplaki üdülősobák bérleti díja /a szerződés megkötése és a bérleti díj kifizetése április hónapban megtörtént/	112
	- MM üdülősoba bérleti díja	90
	- leányfalui üdülősoba bérleti díja	41
2.	Étkezési hozzájárulás 680 fő részére /261 nap á 1.76/	313
3.	Külföldi tanulmányutak, államközi egyezményeken alapuló devizamentes csereutak	100
4.	SzB támogatása	30
5.	Segélyek	80
6.	Ifjúságpolitikai célok támogatása:	
	- OSZK énekkar	10
	- sport	5
	- rendezvény /bál/	10
7.	Tartalék	62
	Összesen:	853

SKICC EGY GYANÚS TÉMÁRÓL

- I. Fialatok-e a fiatalok, vagy méginkább, fiatalosak-e? Bárgyunak tűnhet a kérdés, ezért sietek elárulni, az OSZK fiataljairól van szó. Nem mintha róluk így, ilyen kategorikusan lehetne beszélni. De mégis, noha ezer ut, sors, szél futta őket ide, egyvalami biztos: itt vannak. A postázóban, a köteleesen, az anyagmozgatók között éppugy, mint a raktárakban, vagy az olvasószolgálatnál. Nem ismerik, csak felismerik egymást. Hogy meddig maradnak itt, mik a céljaik? - nehezebb kérdés, semhogy számbavehetnők a lehetséges válaszokat. Sokan ugródeszkának tekintik a Nemzet Könyvtárát főiskola vagy egyetem előtt, sokan már tanulmányaik után horgonyoztak le itt. Mégsem, - legalább szerintem - mégsem ők vannak többségben. "Problémás gyerek", tébészés*, deviáns, periférikus stb. - ismert jelölései az árnyékosabb oldalnak.
  - II. Mindenekelőtt azt kellne tisztáznunk, érzékelhető-e egyáltalán valamiféle igény a fiatalok részéről a szervezkedésre, klubok működtetésére, s így tovább. A KISZ pozíciói gyengülni látszanak. /Ezt az ideai kongresszuson is elmondták. A visszaesés okai minden bizonnyal messzire vezetnének. Itt csak annyit: a tendencia a helyi, könyvtári KISZ-szervezetre is hatott/. Azonban elfogadott és általános vélemény szerint közösségek létrehozására létezik igény, bár suba alatt, szégyenlősen. Mármost, ha létezik, akkor pályát neki, hadd viruljon. A testetöltés nehézségeiről tudnának a legtöbbet írni, panaszkodni a funkcionáriusok /hivatalos részről/ és a "megszállottak" /partizán részről/. Arról, miért is nem sikerül egy munkahelyen erős, jó kedvű-szellemű társaságot, azt ne mondjam - bár ludbörzik a hátam e szó hallatán - közösséget kovácsolni. Remek fórumai lennének ennek egy bővérű ujság ill. rovat, mondjuk negyedévenkénti megjelenéssel, valamint színvonalas rendezvények /szinjátszás, önképzőkör, filmvetítések, egyéb/.
- / E jegyzet, mint látható záróakkord nélkül maradt. Komolyabb kifejtése a témának nem várható - papíron /.

*TBZ /társadalmi beilleszkedési zavar/

Röhrig Géza

5,- Ft